

Kreator, badacz, artysta? Wyobrażenia i konteksty relacyjne definiowania zawodu projektanta

Spółczesne społeczeństwo postfordowskie jest refleksyjne, opiera się na przepływie symboli i znaków (Lash, Urry, 1994: 112) współczesny system produkcji zaś, w opozycji do masowo wytwarzanych towarów, przywiązuje coraz większą wagę do poszukiwania „wyróżników” funkcjonalnych i estetycznych. W odpowiedzi na tak opisywane oczekiwania widoczne jest sięganie do zasobów gospodarki, które nie tyle mają być pomocne w zwiększaniu produkcji, ile przyczyniać się do różnicowania w zakresie szeroko rozumianej jakości. Gdy zatem konieczne jest poszukiwanie nowatorskich rozwiązań odpowiadających tak definiowanym wyzwaniom, a zarazem też coraz częściej formułowanych w dialogu z odbiorcą, pomocną płaszczyzną okazuje się design. Ponieważ jednak kategoria designu staje się coraz bardziej pojemna, a sami projektanci poszerzają zakres obszarów w jakich lokują swoją aktywność zawodową, jednoznaczne wskazanie czym jest on współcześnie oraz, jak wygląda, czego dotyczy i jakie pełni funkcje praca projektantów, nie jest zadaniem prostym. Na przestrzeni wieków projektanci bywali opisywani różnymi określeniami – jako artyści, rzemieślnicy, ale także jako równi statusem robotnikom. Różnie też kształtowały się ich ścieżki kształcenia i kariery zawodowe. Niektórzy od samego początku koncentrowali się wyłącznie na projektowaniu przedmiotów codziennego użytku, inni zaś przemieszczali się między różnymi formami pracy projektowej, włączając w to także rozwiązania w dziedzinie usług czy interwencji społecznych bliskich sferze artystycznej. Charakter pracy projektantów był jednak zawsze silnie powiązany z koniecznością obserwowania potrzeb i oczekiwań zmieniającego się społeczeństwa. Opis zawodu projektanta nie może zatem ograniczać się do prostych klasyfikacji, co w konsekwencji wymusza znalezienie innych paradygmatów. W tym konkretnym przypadku dobrym odniesieniem może okazać się propozycja skorzystania z dorobku socjologii relacyjnej oraz inspiracji pracami takich badaczy, jak na gruncie socjologii zawodów A. Abbot (1988) czy pola sztuki - H. Becker (1982/2008) i P. Bourdieu (1992). Z pełną świadomością złożoności problemu w niniejszym wystąpieniu podjęta zostanie próba usystematyzowania powyższych zagadnień w aspekcie teoretycznym jak i przede wszystkim empirycznym w oparciu o relację z badań środowiska polskich projektantów zrealizowanych przez autorkę w latach 2016-2018.

Paulina Rojek-Adamek, czerwiec 2019, sympozjum *Filozofia dizajnu*

